

تحلیل بادگیرهای منازل مسکونی استان یزد

حمیدرضا عامری سیاهویی¹، الهه السادات میرخلیلی²، کاظم یآوری نسب^{3*}

1- گروه معماری، دانشگاه پیام نور، واحد بندرعباس، ایران - Amery66pro@yahoo.com

2- گروه معماری، دانشگاه پیام نور، واحد بندرعباس، ایران - Yavari_nasab@yahoo.com

3- گروه عمران، دانشگاه فنی و حرفه ای، دانشکده فنی شهید صدوقی یزد، ایران - Yavari_nasab@yahoo.com

چکیده

بادگیرها برج‌هایی هستند که برای تهویه بر بام خانه‌ها ساخته می‌شود. در خانه‌ها هوای خنک از بادگیر، که نوع ابتدایی تهویه مطبوع به شمار می‌رود، به اتاق‌های طبقه همکف یا زیرزمین‌ها فرستاده می‌شود. بادگیر، یک روش ابداعی ایرانی برای ایجاد فضای خنک در داخل منازل گرم کویری است. استفاده از بادگیر از سنوات بسیار قدیم در ایران متداول بوده است. بادگیرها با اشکال مختلف در شهرهای مرکزی و جنوب ایران ساخته شده که هر کدام بر حسب ارتفاع و جهت باد مطلوب طراحی و اجرا شده‌اند. مقاله حاضر نتیجه بررسی بادگیرهای استان یزد می‌باشد که در این پژوهش ارتباط بین مساحت تالار، طول و عرض بادگیر، ارتفاع بادگیر و دیگر عوامل مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته و رابطه بین پارامترهایی که با هم در ارتباط هستند تعیین می‌شود.

واژه‌های کلیدی: بادگیر، استان یزد، تالار، ضریب همبستگی

1-مقدمه

ایران به معنی سرزمین آریاییان با نام رسمی جمهوری اسلامی ایران، کشوری در جنوب غربی آسیا و در منطقه خاورمیانه ۱۶۴۸۱۹۵ کیلومتر مربع وسعت دارد. [1] بیش از نیمی از سرزمین پهناور ایران، در اقلیم‌های گرم و خشک و گرم و مرطوب قرار دارد که موجب خصوصیات ویژه برای طراحی معماری در کاستن دما با تکیه بر انرژی باد و گونه آن در فضای‌های مسکونی می‌باشد. [2] این مناطق شامل بخش‌های شمالی خلیج فارس و دریای عمان و بخش مرکزی و شرق ایران است. [3] یکی از 30 استان کشور ایران استان یزد در مرکز این کشور است. این شهر بین رشته کوه‌های شیرکوه و خرانق و در دره‌ای وسیع قرار گرفته‌است. [1] یزد اولین شهر خشکی و دومین شهر تاریخی جهان بعد از شهر ونیز ایتالیا است. استان یزد از سرزمینهای کهن و تاریخی ایران زمین است [4] یزد، دارای آب و هوای اقلیمی گرم و خشک و بیابانی است و نوسان دما در تابستان و زمستان و حتی در شب و روز بالا و متغیر است و این از ویژگیهای آب و هوایی منطقه به شمار می‌رود، از این نگاه می‌توان گفت: یزد دارای دو فصل است. فصل بلند گرما از اسفند تا مهر و فصل کوتاه سرما از آبان تا اواخر بهمن. [5] بهره برداری از این وضعیت اقلیمی، موجب ابداع بادگیر به عنوان شاخص ترین و رایج ترین عناصر سازه ای تبرید هوا، با سابقه ای به طول تاریخ بوده است. [6] بادگیر همان گونه که از نام آن پیداست جزیی از کالبد ساختمان‌های مناطق گرم و خشک و یا گرم و مرطوب ایران به شمار می رود که با هدایت جریان باد و بهره گیری از انرژی پاک طبیعت در تعدیل دما و رسانیدن دمای فضای سکونتی به دمای در حد آسایش انسان نقش موثری داشته است. [7] بادگیرها در سیمای شهر قدیمی این مناطق به صورت کانال‌های عمودی خودنمایی می کنند و پس از مناره‌های مساجد نقطه اوج خط آسمان شهر قلمداد می‌شوند. بادگیر کانالی است که با قرار گرفتن در بخش تابستان نشین هر خانه، که پشت به آفتاب دارد و در فصل تابستان